

**Голові спеціалізованої вченої ради
Д 64.707.03 Національного університету
цивільного захисту України,
д.держ.упр., професору
Домбровській С. М.**

**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

на дисертаційну роботу Стукан Тетяни Миколаївни на тему «Економічний механізм публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств», подану до захисту на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.707.03 Національного університету цивільного захисту України на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми дисертаційного дослідження

В умовах глобалізації світової економіки, посилення інтеграційних та трансформаційних процесів актуалізується питання використання наукових досягнень, щодо забезпечення стабільного інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України на засадах публічного управління, що сприятиме ефективному входженню до світового сільськогосподарського ринку, посиленню продовольчої безпеки країни і підвищенню рівня життя населення. Реалізація короткострокових та довгострокових заходів в цьому напрямі повинна бути направлена на ефективне використання та нарощення інноваційного потенціалу аграрних підприємств, удосконалення існуючих технологій і освоєння науково-технічних досягнень, перспективних форм і методів господарювання, підвищення технологічного та технічного рівня виробництва і наближення його до рівня, що підвищує конкурентоспроможність вітчизняної аграрної продукції. Ефективний інноваційний менеджмент, інформаційно-консультаційне забезпечення і супровід в освоєнні інновацій стають стратегією конкурентоспроможного розвитку аграрних підприємств, реалізація якої можлива лише при об'єднанні зусиль суб'єктів макро- та мікрорівня через формування економічного механізму публічного управління інноваційним розвитком агроформувань, що й обумовлює актуальність теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційну роботу виконано в межах науково-дослідних робіт «Розробка стратегії геоуправління конкурентоспроможним розвитком аграрного сектору України» (державний реєстраційний номер 0116U005512), «Формування стратегії розвитку молодіжного підприємництва в умовах євроінтеграції як чинника соціально-економічної стабільності та безпеки України» (державний реєстраційний номер 0119U100010), «Інноваційні форми туристичного бізнесу в умовах пріоритету збалансованого розвитку та економічного зростання», (державний реєстраційний номер 0120U101307), «Розвиток аграрного сектору економіки України в умовах глобалізації та четвертої промислової революції» (державний реєстраційний номер 0118U003141), що виконуються Херсонським державним аграрно-економічним університетом. У межах вказаних тем дисертантом проведено оцінку експортно-імпортного потенціалу аграрного сектору країни, досліджено сучасний стан середовища функціонування суб'єктів господарювання в контексті формування інноваційного напрямку розвитку з метою забезпечення додаткових конкурентних переваг галузі, здійснено аналіз джерел інвестиційного забезпечення інноваційних процесів підприємств аграрної галузі України, обґрунтовано значення та потенціал digital-маркетингу у системі збуту продукції агровиробниками та просування туристичного продукту, здійснено аналіз формування молодіжної політики в країні щодо забезпечення молодими спеціалістами регіонального попиту, в тому числі і для публічного сектору економіки, розроблено пропозиції щодо доцільності створення інтернет-платформи в регіоні як інструменту публічного управління щодо налагодження електронної комерції в аграрній сфері області зі збуту аграрної продукції в умовах пандемії COVID-19 та діджиталізації економічних відносин в галузі.

Ступінь обґрунтованості й достовірність основних наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертаційній роботі

Мета, що сформульована автором логічно відображає суть роботи та полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення економічного механізму публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств.

Вступ роботи написаний відповідно до вимог, які висуваються до таких робіт. У першому розділі *«Теоретичні основи публічного управління аграрними підприємствами»* дисертантом визначено сутність та види механізмів публічного управління аграрними підприємствами, розкрито значення інноваційного типу розвитку агроформувань, з'ясовано завдання, роль та квінтесенцію публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств та виділено основні методичні засади формування системи публічного управління в аграрному секторі (стор. 23-75).

У другому розділі *«Аналіз елементів економічного механізму публічного управління інноваційного розвитку аграрних підприємств»* – проведено аналіз середовища функціонування економічного механізму розвитку аграрних підприємств, ідентифіковано фактори інноваційного розвитку аграрних підприємств, на основі ретроспективного та статистичного аналізу надано комплексну оцінку ефективності публічного управління інноваційною діяльністю аграрних підприємств Херсонської області (стор. 76-159).

У третьому розділі *«Удосконалення економічного механізму публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств»* – дисертантом визначено заходи щодо розробки моделі економічного механізму публічного управління аграрними підприємствами, запропоновано удосконалення підходів до формування економічного механізму публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств та обґрунтовано напрями підвищення ефективності здійснення публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств.

Наукова новизна дисертаційного дослідження Стукан Тетяною Миколаївною визначена у вирішенні наукового завдання щодо розкриття теоретичних засад та обґрунтування науково-прикладних рекомендацій з удосконалення економічного механізму публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств.

Серед значущих результатів дисертаційного дослідження можна виділити, те що автором розроблено структуру економічного механізму публічного управління аграрними підприємствами, яка передбачає розвиток інноваційної діяльності на основі інноваційного потенціалу, шляхом реалізації відповідної моделі та створення нових проєктів, що забезпечать техніко-технологічне оновлення виробництва, інтелектуалізацію та діджиталізацію його процесів, застосування ресурсозберігаючих технологій, стимулювання

залучення інвестицій, формування стійких конкурентних переваг, а також обґрунтовано створення онлайн-платформи «Агроонлайнкомерція» із реалізації аграрної продукції на території Херсонської області як інноваційного інструменту збутової діяльності підприємств в умовах пандемії COVID-19, що збільшить обсяги продажів серед товаровиробників регіону та дозволить знизити ризики комерційної діяльності.

Дисертантом удосконалено структуру публічного управління аграрними підприємствами, яку доповнено інноваційною складовою, що, враховуючи спеціалізацію господарства, потенціал матеріально-технічної бази, кваліфікацію кадрів та їх матеріальне стимулювання, особливості менеджменту, конкурентну позицію на ринках, прискорює системні нововведення та підвищує готовність до впровадження змін; методичні засади формування економічного механізму публічного управління щодо впровадження інновацій в аграрному секторі України, що реалізовуватиметься через кластер «влада-наука-інноваційне виробництво» та забезпечить створення передумов для ефективної діяльності суб'єктів господарювання, сприятиме нарощенню економічних показників регіонів.

На користь достовірності та обґрунтованості положень сформульованих в роботі свідчить й використана значна інформаційна база: законодавчі, нормативно-правові акти, наукові праці вчених, офіційні статистичні дані й аналітичні. Опрацьована достатня кількість наукових публікацій з викладенням результатів теоретичних і методичних розробок із питань, що пов'язані з публічним управлінням інноваційним розвитком аграрних підприємств в Україні.

Основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, що викладені в дисертаційному дослідженні, є логічними і послідовно викладеними.

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях та авторефераті

Основні положення дисертаційного дослідження оприлюднено на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях в різних містах України, а також закордоном.

Ключові результати і висновки дисертаційної роботи опубліковано в 33 наукових працях, із них: 3 – колективні монографії; 5 – статей у вітчизняних

наукових фахових виданнях; 2 – статті у закордонному науковому виданні; 10 – статей у інших фахових виданнях; 13 – тез доповідей на конференціях.

Опубліковані наукові праці та автореферат повною мірою відображають результати проведених наукових досліджень.

Оцінка оформлення дисертаційної роботи та змісту автореферату

Дисертаційна робота подана за традиційною схемою, складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел (208 найменувань), що дозволило автору запропонувати ряд наукових положень, висновків і рекомендацій, отриманих на основі вивчення цієї кількості наукової літератури з даної проблематики.

Зміст автореферату повністю відображає основні положення дисертаційної роботи, а сформовані висновки і практичні рекомендації роботи повністю відповідають меті та завданням дослідження. Зауважень щодо оформлення автореферату та його змісту немає, і він повністю відповідає чинним вимогам.

В цілому, дисертаційна робота та автореферат написані науковою українською мовою, легко читаються і сприймаються.

Практичне значення дисертаційної роботи

Сформульовані в дисертації положення та рекомендації мають практичне значення й адресну спрямованість, що підтверджують відповідні довідки про впровадження результатів дослідження. Вони, зокрема, використані в роботі Херсонської обласної ради при формуванні та напрацюванні основних положень Програми розвитку аграрного підприємництва в регіоні та стимулювання їх до впровадження інновацій (довідка про впровадження № 01-15-001-01-400/04 від 19.03.2021 р.), а також Департаментом розвитку сільського господарства та зрошення Херсонської обласної державної адміністрації при обґрунтуванні Програми науково-технічного та інноваційного розвитку та Стратегії розвитку Херсонської області на період 2021-2027 рр. в частині нарощення темпів впровадження інновацій аграрними виробниками через створення і діяльність при Департаменті відділу сприяння інноваційним перетворенням та розвитку аграрних підприємств (довідка про впровадження № 15-1002/0121/0194.1 від 20.11.2020 р.).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертаційної роботи

Оцінка дисертаційної роботи Стукан Тетяни Миколаївни «Економічний механізм публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств» є в цілому позитивною, проте в ході рецензування виникли певні зауваження та виявлені окремі недоліки, на які слід звернути увагу:

1. У вступі дисертаційної роботи автор не приділив достатньої уваги нормативно-правовим документам, які регулюють діяльність аграрних підприємств сільськогосподарської галузі та тим підзаконним актам, які регламентують публічне управління інноваційною діяльністю в Україні.

2. У дисертаційній роботі зазначено, що принцип посилення конкурентних переваг аграрних підприємств можливо реалізувати через формування економічного механізму публічного управління щодо впровадження інновацій в аграрному секторі України, що реалізовуватиметься через кластер «влада-наука-інноваційне виробництво», однак зазначена теза потребує додаткової конкретизації.

3. Автореферат дисертаційної роботи повною мірою відображає основні її положення. Наведені в авторефераті висновки висвітлюють глибину досліджуваної проблеми, викладені в логічній послідовності, а пропозиції достатньо обґрунтовані й відповідають українським реаліям. Однак з автореферату дисертаційної роботи залишається незрозумілим, яким саме кластерним структурам надається перевага щодо ефективного використання механізмів публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств чи кластеру «влада-наука-інноваційне виробництво» чи «інформаційно-інноваційному кластеру».

4. У дисертаційній роботі фрагментарно згадується роль приватного-державного партнерства та посилення його ролі у формуванні економічного механізму публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств. Розкриття можливостей та дослідження значення використання даного підходу для суб'єктів сільськогосподарської галузі тільки б підвищило рівень здобутків дисертанта.

5. Дисертаційна робота містить велику кількість графічно-статистичних даних, в той же час в авторефераті до роботи їх бракує.

Водночас, висловлені зауваження мають переважно рекомендаційний та дискусійний характер, впливають зі складності й багатогранності досліджуваної теми та окреслюють перспективні напрями подальших наукових розробок. Вони не знижують загальної позитивної оцінки наукового дослідження, його теоретичної цінності та практичної значущості.

Загальний висновок

Таким чином, дисертаційне дослідження Стукан Тетяни Миколаївни «Економічний механізм публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств» відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, пунктам 9, 10, 12 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567, а саме: є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати в галузі науки державного управління, що розв'язують конкретну наукову проблему, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

доктор наук з державного
управління, професор,
професор кафедри менеджменту,
бізнесу і адміністрування
Державного біотехнологічного
університету

Артем НАУМЕНКО

Підпис професора А.О. Науменка
засвідчую.

Наумович А.О. 20.07.14
Горюхович О.А.